

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Txomin Mujika Latxa

*Elgoibar,
Gipuzkoa
(1952)*

Aurkibidea

Biografia

Elgoibarren jaioa 1952an. Gurasoak ere elgoibartarrak zituen. Eskola publikoan ibili zen ume-umetan Satur irakaslarekin eta gero San Viatorreko fraideekin. 14 urterekin Gasteizera joan zen kolegiara eta, ondoren, Ekonomia ikasketak egin zituen Bilbon. Ume-umetatik barruan izan du musika. Jose Antonio Ezeiza organo-jotzailearekin hasi zen musika ikasten eta berehala txistua jotzen ikasi zuen Patxiko Etxeberriarekin. Hark solfeoa ikasteko gomendioa egin zion eta Angelta Zabalarekin ibili zen solfeoa ikasten. Bilbon ikasten egon zen denboran bertako kontserbatorioan egin zituen musika-ikasketak. 1970ean debutatu zuen Elgoibarko Musika Bandan eta urte berean Mausitxa txaranga ere sortu zuten zenbait lagunen artean. Ia 50 urte egin zituen Elgoibarko Musika Bandan, azken zazpi urteak zuzendari gisa. Banco de Vizcaya-n lan egin zuen lehenbizi eta, ondoren, Kutxan. 2006an Bilboko Udal Musika Eskola, Musika Banda eta Txistulari Banda batzen dituen BilbaoMusikan sartu zen eta bertan egin zituen laneko azken urteak. Dultzaina jotzen ere herririk herri ibilia da.

Zintak

EGB-111

- **Proiektua:** Euskararen historia soziala Elgoibarren
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane
- **Data:** 2022-05-31
- **Iraupena:** 99 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Araba aldeko abizenak Elgoibarren

- **Erref:** EGB-111/003
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:00:56. **Bukatu:** 00:02:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amak familia zuen Bilbon eta han jaio ziren beraiek (lau anaiak), baina Elgoibarren bizi izan dira beti. Gurasoak ere elgoibartarrak ziren. Latxa abizenaren jatorria. Amaren aldeko aitona Aiaratik etorri zen. Garai batean jende asko etorri zen inguru hartatik Elgoibarrera lanera eta horregatik daude gaur egun Araba aldeko abizen asko.

2. Aitari ezin gaztelaniaz egin

- **Erref:** EGB-111/004
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:02:53. **Bukatu:** 00:04:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Etxean dena euskaraz egiten zuten bai gurasoekin eta baita anaien artean ere. Aita oso euskaltzalea zen. 14 urterekin Gasteizera joan zen kolegiara Txomin. Behin zuzendariaren aurrean aitari azalpenak eman behar zizkion eta aitarekin gaztelaniaz hitz egiteko ezintasuna sentitu zuen.

3. Aitak "euskara-klaseak" ematen zizkion etxean

- **Erref:** EGB-111/005
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:04:07. **Bukatu:** 00:05:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Eskola txikian hasi zen umetan, Satur irakaslearekin. Zazpi urterekin fraideetara joan zen. Eskolan dena gaztelaniaz egiten zuten eta baita lagunartean ere. Euskaraz etxean bakarrik. Aita konturatu zen Txominen euskara trakesten ari zela eta eguerdian "euskara-klaseak" ematen zizkion etxean.

Transkripzioa

- Ni eskola txikixan hasi nitzan hemen. Señorita Satur zan, Elgoibarko ume guztiak 50-55 urtetan zihar hor egon zian Saturrekin umetaz. Eta gero ya 7 urtekin jun nitzan frailliengana, horra, kolegixora, "Clérigos de San Viator" zian haretzek. Baiña bai hemen eta bai han erderaz, erderaz, dana erderaz. Euskeraz ezer ezer... ezta... ezer ere! Bueno! Lagunen artian erderaz. Telebisua ez zauan orduan, baiña... dana erderia zan! Dana erderia! Etxian. Etxian. Eta goguan dakat ni... gu lau anai gera eta ni nausixena ta, klaro, etxian bai dana eitten gendun euskeraz, dudarik be! Baiña beste dana... Ta aitta konturatu zan ñooo... nik erderakada batzuk be botatzen nebala ta aditz batzuk ez nebala ondo esaten ta hau ta bestia. Ta aittak ein zaban... gure etxian ordubatian bazkaltzen zan beti, ta aitta ertetzen zan taillarretik hamabixetan. Eta denboraldi luze baten egon zan - gu hamabixak eta hamarrian ertetzen giñan kolegixotik-, ni kolegixotik etxera etorri ta aitta txikiteua laga -klaro, hamabixetatik ordubatera, ba, txikiteua lagunekin-, laga txikiteua ta etxera etortzen zan. Ta han zekan liburu bat; bixok jartzen giñan mahai baten eta aittak: "Benga, hau ez dao ondo esanda, hau hola esaten da" ta ra-ra-ra-ra. Bai. Jolin...!

4. Aitaren euskararekiko sentimendua eta kezka

- **Erref:** EGB-111/006
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:05:37. **Bukatu:** 00:09:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aitak euskararekiko zuen sentimendua azaltzen duten bi pasarte kontatzen ditu. Txominen seme zaharrena jaio zenean, aitaren lehenengo kezka ea umeak euskaraz ikasiko ote zuen izan zen. Beste behin, Txomin mutikoa zela, 25 pezeta eman zizkion aitak, lagunekin euskaraz jardun zuela jakin zuenean.

5. Harrituta, anaia ikastolara pozik joaten zelako

- **Erref:** EGB-111/008
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:09:09. **Bukatu:** 00:11:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Elgoibarko ikastola sortu zenean, anaia gazteagoa bertan hasi zen. Beraiek harrituta geratzen ziren hark erabiltzen zituen hitzekin: andereño, goxoki... Baina gehien harritzen zituena ikastolara pozik joatea zen. Horrez gain, ikastolan neskak eta mutilak elkarrekin zebiltzan. Hori bekatua zen euren sasoian. Fraideek errespetu handia ezartzen zuten eta jo ere egiten zituzten, zigor moduan.

6. Euskaraz egitearren zigorrik ez, baina gaztelaniaz pentsatzeko gomendioa

- **Erref:** EGB-111/009
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:11:02. **Bukatu:** 00:13:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

Gaztelaniaz pentsatzeko aholkatzen zieten Elgoibarko fraideetan "lengua castellana" irakasgaian. Fraide euskaldun bat ere bazegoen: Etxaburu, ondarrutarra. 14 urterekin Gasteizko kolegiara joan zen. Han Arzamendi fraide arrasatearrarekin euskaraz egiten zuen. Gasteizen "El vasco" deitzen zioten eta barre egiten zioten, "acento de casero" zuela esanda. Euskaldun gutxi zegoen. Hala ere, ez du ezagutu zigorrik euskaraz egitearren.

7. Lagunartean gaztelaniaz; baserritarrek eta nagusiagoek euskara gehiago

- **Erref:** EGB-111/011
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:13:34. **Bukatu:** 00:14:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Lagunartean gaztelaniaz egiten zuten. Aldea nabaritzen zen baserritarren eta kaletarren artean. Aitaren sasoiako jendeak euskaraz egiten zuen, baina jada sasoi hartan neskek gaztelaniarako joera zutela esaten zuten. Egoerari buelta eman zitzaion eta gerora hasi zen jendea berriz euskaraz, baina oso sasoi gogorra bizi izan zuten.

8. Aita euskararen egoerarekin eta etorkizunarekin kezkatuta

- **Erref:** EGB-111/013
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:15:01. **Bukatu:** 00:16:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Aita oso kezkatuta zegoen euskararen egoerarekin eta etorkizunarekin eta hala esan zion Felix Etxeberria `Parapan´i: lehenago topatuko zuela perretxiko bat Plaza txikian, umeak euskaraz hizketan baino. Zorionez, umeak hasi ziren pixkanaka euskaraz, baina aitak perretxikoa ere topatu zuen.

Transkripzioa

- Sarrittan erten da hor Elgoibarko Izarrako anekdotetan eta. Aitta zauan euskerian egoeriakin ta ikusten zan etorkizunakin... bueno! Ta Felix Etxeberriakin `Parapan´ekin berba eitten zaban. Ta aittak esan zion Felixi: "Hi, Felix, nik lehenau topauko juat perretxikua Plaza Txikixan -Plaza Txikixa hori da- Plaza Txikixan perretxikua - nere aitta perretxikozalia zan amorratua- lehenau topauko dot perretxikua Plaza Txikixan Elgoibarren ume batzuk euskeraz eitten baiño". Eta gero umiak euskeraz eitten. Baiña gure aittak perretxikua topau zaban Plaza Txikixan! Bai. Hor, enbor baten onduan, ta-ta-ta... aiba perretxikua! Ordurako ya euskeria ya hasitta zauan, baiña bai.

- Zure aitta zan hori esan zebana, ezta? Hori entzunda nekan.

- Bai, bai. "Lehenau topauko dot perretxikua Plaza Txikixan...". Ta harrixa zan, ez zauan besterik, baiña enbor baten onduan topau zaban. Ta esaten zaban "Oin ya, zorionez, ya euskeraz entzuten dou, baiña nik ere perretxikua topau dot, e!". Bai.

9. 9-10 urterekin euskarazko gau-eskoletara

- **Erref:** EGB-111/014
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:16:03. **Bukatu:** 00:18:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

<p>Gabi tabernaren gaineko lokala Txominen amonarena zen. Garai batean Batzokia egon zen bertan. Gero falangearen esku egon zen 40 urtez. Lokal horretan hasi ziren lehenengo gau-eskolak, euskara irakasteko. Txomin hara joaten zenenean `Plaentxi´ eta `Parapan´ ziren irakasleak. Miren Vallejo ere aritzen zela uste du. Hainbat ikaskide aipatzen ditu, gehienak etxean euskaraz egiten zutenak, nahiz eta euskaraz ez zekienik ere bazegoen. Bera aspertu egiten zen. Euskarazko abestiak, "Boga-boga" liburua... Falangeak desfileetarako izaten zituen egurrezko fusilekin jolasean ibiltzen ziren.</p>

10. Euskara lehiaketak Odeon antzokian

- **Erref:** EGB-111/015
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:18:52. **Bukatu:** 00:21:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Odeon antzokian euskara lehiaketak egiten ziren. Besteak beste, Felix Etxeberriak, Jesus Larrañaga eta Pako Juaristik osatzen zuten epaimahaia. Adinaren arabera, galdera ezberdinak izaten ziren. Berak aitak irakatsitako bertso batzuk bota zituen eta saria irabazi zuen 10 urtekoen mailan. Gogoan du nagusiago bati "esparrago" nola esaten den euskaraz galdetu ziotela. Aitak lagundu zion galderekin Felix Etxeberriari.

Transkripzioa

- Odeoian –Odeoia teatrua zan, zinia, ta- hor ere eitten zian noizbehinka, akordatzen naiz, konkursua eitten zan, euskerazko konkursua. Ni egonda nao han konkursuan. Ta han zeuan tribunala. Ba zeintzuk? Ba esan dizutena, `Plaentxi´, Felix Etxeberria, Pako Juaristi... ba enfin, pixkat, hor. Ta segun ze adin zakazun... 14 urtekuak ba galdera batzuk, 10ekuak beste hori... tal, tal, ta bestia. Ni akordatzen naiz aittak buruz erakutsi... "Hizkuntzak jakin arren zazpi edo zortzi, euskerak merezi du... " bueno, ez dakit. Bertso batzuk ikasi naban buruz eta han bota naban eta premixua eman zien.
- Eta euskerian lehiaketia zan?
- Bai, euskerian lehiaketia.
- Euskeraz zeñek ondo ein edo?
- Bai! Hori da, lehiaketia. Ta, aber, kategorixa... 16 urtera arte, ba, 15-16, fulanito irabazle, bigarren ez dakit zein... Ba, premixoa bat emon zeoze... Ni 10 urteko kategorixan egon nitzan. Euskerazko konkursua. Osea, euskeraz eitteko. Sinistu leike? E? Ba holaxe. Hori nik ezautu dot eta sinistuidazu hola zala. Ta aittak, gaiñera, Felixi in zion... blok bat zakan hola eta ipintzen zaban "6 urtera arte", ba, galdera oso-oso erretzak, sinpliak; "6-8"... pixkat... kuestionarixua, ez dakizu? ze galdera ein. Eta Felixi pasau zion hori ere eta hori ere erabiltzen zebe. Ta holaxe. Bati, nausi bati, galdetu zion "esparrago" ta "esparragua" esan zeban, akordatzen naiz, ta ñeee. Ez dakit zela esaten dan, e!
- Zainzuria.
- Zainzuria, egixa! Errezioia dakazu, bai. Bai, baiña galdera hori akordatzen naiz, nausi bati, ño... hori ya zan "nivel universitario".
- Ta nausixauak be hor ibiltzen zian zuekin euskeria ikasten?
- Bai, hor nik esan dizuten izen batzuk ni baiña nausixauak dia, baiña, bueno danok nahastuta. Giro ona zan. Neretat hori: "Menditik nator, pilota polita", horixe zan neri sartu jatana.
- Jo, ba, hori oso kuriosua lehiaketiana.
- Bai, lehiaketia? Bai, bai, Odeoian, Odeoian. Honbre! Ya lo creo! Egongo zian beste gauza batzuk, baiña konkursua ere. E? Konkursua. Mahai bat, - jo-ta unibersitatian ikusten dia, ba, tribunala?- tribunala egoten zan han eta han jun bihar ziñan eta erantzun harek galdetzen zizuena. Apuntatzen juten zian..
- Gaur egungo telebistako lehiaketa bat izatia moduan.
- Bai, baiña euskeria ein, euskeraz ein. Holaxe da. Bai, bai, bai.

11. Arrate eta Loiola irratiak; "Chomin del Regato"

- Erref: EGB-111/017

- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:21:47. **Bukatu:** 00:23:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aita oso euskaltzalea zen eta etxean Arrate irratia entzuten zuten. On Pedro Gorostidi zen irratia ren arduraduna. 1964an itxi egin zuten eta gero urte luzez egon zen itxita. Loiola irradian ere izaten ziren gauza batzuk euskaraz. Garai hartan "Chomin del Regato" zegoen modan. Saio umoretsu bat zen ustez, baina euskaldunei burla egiten zitzaie la iruditzen zaio. Gurasoak bertsolari txapelketetara ere joaten ziren.

12. Pan-pin haurrentzako aldizkaria eta Arantzazuko takoa

- **Erref:** EGB-111/019
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:23:35. **Bukatu:** 00:24:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Prentsa

Laburpena:

Bera umea zela, haurrentzako Pan-pin aldizkaria hartzen zuten etxean (Zeruko Argia aldizkariaren gehigarria zen). Gogoan ditu bertako zenbait pertsonaia. Arantzazuko takoa ere beti ezagutu du etxean.

13. Euskaraz ez egiteko aitzakia

- **Erref:** EGB-111/020
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:24:37. **Bukatu:** 00:25:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Zenbaitek gaztelaniaz egiteko aitzakia gisa jartzen zuen garai batean euskaraz egiten ez zietela uzten. Baina etxean ez zegoen euskaraz egiteko inongo mugarik. Horren inguruko gogoeta Miren Vallejori entzun zion behin. Klean ere Txominen sasoian jada ez zen isunik jartzen euskaraz egitearren.

14. Euskal kantak Musika Bandan; alkate baten jarrera

- **Erref:** EGB-111/021
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:25:44. **Bukatu:** 00:27:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Musika bandan beti jo izan dira euskal giroko abestiak. Orduan besterik ez zegoen eta jendea hunkitu egiten zen. Behin Bizente Beobideren `Rapsodia vasca´ jo omen zuten herri batean eta herri hartako alkateak idatzi bat egin zien halakorik gehiago ez jotzeko eskatuz. Duela 52 urte hasi zen bandan. Gogoan du San Inazio egunean ere euskal giroko doinuak eta San Inazioaren martxa jotzen zirela.

15. Aitak zuka egiten zien

- **Erref:** EGB-111/023
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:27:31. **Bukatu:** 00:28:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

<p>Aitak eguerdian euskaraz irakasten zion etxean zuen liburu batekin. Ez du gogoan liburuaren izena, baina Julen Zabaletaren marrazkiak zituen. Placido Intxaustiren hiztegia ere bazuten etxean. Osaba-izebekin ere euskaraz egiten zuen. Aitak lagunartean hika egiten zuen, baina semeei beti zuka.</p>

16. Debako Euskal Jaiak; txistua; abertzaletasuna; mendia

- **Erref:** EGB-111/025
- **Iraupena:** 0:04:48. **Hasi:** 00:28:56. **Bukatu:** 00:33:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Musika
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Euskara » Euskararen egoera
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:

Debako Euskal Jaiak 60ko hamarkadan. Bi urtez izugarrizko festa egin zen eta hurrengo urtean debekatu egin zuten. Bera gurasoekin joan zen eta txistua ikasteko gogoan piztu zitzaion bertan. 13 urterekin hasi zen ikasten Patxiko Etxeberriarekin. Euskaraz egiten zuen harekin. Silbino Gabilondok jotzen zuen danborra Patxikorekin. Biskuterrean ibiltzen ziren. Patxiko hil zenean, Txominek hartu zuen haren lekua. Txistua abertzaletasunarekin lotzen zen eta edozein aitzakiarekin jotzen zuten, mendian adibidez. Urbiako erromeriak. Arantzazurako peleginazioan ere txistua jotzen zuten. Mixel Labeguerieren kantak.

17. Aberri egunetako giroa

- **Erref:** EGB-111/026

- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:33:44. **Bukatu:** 00:36:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Aitak ikurrina txiki bat zeukan eta Aberri egunean mahaian jartzen zuen. Miren Vallejoren etxean ere hala edukitzen zuten. Urte batean Mirenen biloba beldurtuta zegoen Guardia zibilak etorriko zitzaizkiela eta. Txominen aitak egin zion broma. Kanean ez zen ezer egoten Aberri egunetan. Behin ikurrina bat bota zuten argindar haritik eta Guardia Zibilek tiroka apurtu zuten.

18. Euskal kanta eta kantariak gerraostean

- **Erref:** EGB-111/027
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:36:45. **Bukatu:** 00:39:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Mixel Labeguerieren kantetako hitzak oso "ausartak" ziren garairako. Donostiako orfeoiak beti abestu izan zituen euskarazko kanta. Gerraostean arrazoi politikoengatik orfeoiko hainbat kidek taldea utzi eta Easo abesbatza sortu zuten. 60ko hamarkadan Ez dok Amairu taldeaz gain, euskal kantari asko hasi ziren herrietan. Elgoibarren Isidor Solupe, Edu Iriondo, Lur gabe (gerora Bere Luma izena hartu zuena)...

19. Txistua dantza solte txapelketetan eta erromerietan

- **Erref:** EGB-111/030
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:41:10. **Bukatu:** 00:43:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Elgoibarren betidanik ezagutu ditu dantza solte txapelketak. Txistulariek jotzen zuten. Ondarroako Etxaburu-Bilbao bikotea. Erromerietan jazzband-a egoten zen. Txistuari (erromerietan edo jaietan) Araba aldean eutsi zaiola gehien iruditzen zaio, oraindik ere ohitura handia dagoelako.

20. Gasteizko kolegioko giroa; falangeko irakaslearen zigorra

- **Erref:** EGB-111/031

- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:43:46. **Bukatu:** 00:46:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

Elgoibarren San Viatorreko fraideekin ikasi zuen. Ondo irakasten zutela eta 14 urterekin Gasteizera joan zen, ikasketak jarraitzera. Hiru urtez egon zen han. Dena gaztelaniaz izaten zen, baina fraideek ez zieten ezer esaten euskaraz egiteagatik. Gogoan du Natxituko ikasle gazteago bat, gaztelaniaz ez zekiena; berehala ikasi zuen. Behin txango bat egin zuten Biarritzera eta hango dantza talde baten postala ekarri zuen, ezkutuan, ikurrina bat agertzen zelako. "Formación del espíritu Nacional" irakasgaiko irakasleak ikusi egin zion eta zigortu egin zuen.

21. Txistulariak Elgoibarko Euskal Jaian; neskak ere bai

- **Erref:** EGB-111/033
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:46:52. **Bukatu:** 00:49:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Dantza
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Elgoibarko Euskal Jaiak 60ko hamarkadan. Patxiko eta Silbino txistulariak, Ansola anaiak eta Zumarragakoak egoten ziren. Zumarragako txistulari taldean neskak ere bazeuden. Orduan nobedadea zen hori. Geroago beraien taldean ere hasi ziren neskak. Garai hartan Musika Bandan ere ez zegoen neskarik. Dantza taldeetan neskak eta mutilak. Gabonetan karroza egiten zen eta neskak bakarrik irteten ziren dantzan. Berak ez zuen parte hartu lehenengo Euskal Jaietan, baina gero, txistua ikasi zuenean, herri askotara joaten ziren.

22. Bere kontura musika ikasten

- **Erref:** EGB-111/034
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:49:22. **Bukatu:** 00:50:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Jose Antonio Ezeizarekin flauta antzeko bat jotzen ikasi zuen lehenbizi eta geroago txistua. Etxean ez zuten nahi bera Musika Bandan sartzetik, ikasketak utziko zituelakoan. Horregatik bere erara ikasi zuen. Bilbora joan zenean

ikastera, hango kontserbatorioan ibili zen, etxekoei ezer esan gabe. 1970ean debutatu zuen Elgoibarko Musika Bandan, 18 urterekin.

23. Euskararen presentzia Elgoibarko Musika Bandan

- **Erref:** EGB-111/036
- **Iraupena:** 0:04:28. **Hasi:** 00:50:49. **Bukatu:** 00:55:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Elgoibarko Musika Bandan gehienbat euskaraz egiten zen, euskaraz ez zekitenak ere bazeuden arren. Zazpi urtez izan zen zuzendari eta dena euskaraz egiten zuen. Euskaraz egiten ez zutenek ere normalean ez zuten ulertzeko arazorik. Valladoliden soldadutzan egon zenean, Musika Banda ikustera joaten zen eta hango zuzendariak obraren inguruko azalpenak ematen zituen. Ideia hori ekarri zuen herriko Bandara eta bera hasi zen aurkezpenak egiten. 38 urtez jardun du lan horretan. Hasieran gehiena gaztelaniaz egiten bazuen ere, gaur egun gehiena euskaraz egiten du.

24. Solfeoa Angelita Larrañagarekin; txistua Patxiko Etxeberriarekin

- **Erref:** EGB-111/040
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:58:24. **Bukatu:** 01:01:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Anton Azpiazu gazteagoi txistua irakasten hasi zen. Baina bere sasoikoek Patxiko Etxeberriarekin ikasi zuten. Maalara joaten ziren iluntzeetan. Patxikok lehenengo solfeoa ikasi behar zuela esan zion. Aurretik beste batzuekin ibili zen arren, Angelita Larrañaga piano jotzailearekin ikasi zuen solfeoa.

25. Patxiko Etxeberriak txistuak egiten zituen

- **Erref:** EGB-111/042
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 01:01:12. **Bukatu:** 01:02:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Patxiko Etxeberriak txistuak egiten zituen ebanoarekin. Gasteizen ikasten egon zenean, "Hijos de Carrión" musika dendara eramateko txistuak ematen zizkion. Ebanoa Lezon erosten zuen. Danborrak anaiak egiten zituen.

26. Florentino Etxeberriak danbolinak egiten zituen

- **Erref:** EGB-111/044
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 01:02:33. **Bukatu:** 01:04:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Patxiko Etxeberriaren anaiak, Florentinok, danbolinak eta atabalak egiten zituen. Arotza zen. Ehorztetxea ere bazuen. Bere sasoiari artean ez zituen egiten eta berari Bergarako Bonifazio Laskurainek egindakoa oparitu zioten. Txistu asko izan ditu, baina danbolin bakarra. Haren mantenua gero (larrua aldatu, adibidez) norberak egin behar.

27. Garai batean dultzainarik ezin lortu

- **Erref:** EGB-111/046
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 01:04:37. **Bukatu:** 01:06:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Txominen lehen txistua Donostiako Isidro Ansorenak egina zen. Patxiko Etxeberria geroago hasi zen txistuak egiten. Txistua lortzea ez zen hain zaila, dultzaina lortzea ia ezinezkoa. Gerora, Iruñeko Lakunzak egiten zituen. 50 urtean jotzen du dultzaina. Lehenago hasiko lirateke, baina zaila zen tresna lortzea. Hasierako dultzainak Gasteizen erosi zituzten eta ahokoak Valladoliden. Oso txarrak ziren. Non entseatzeko zuten.

28. Eibarko Estaziño kaleko dultzaineroa

- **Erref:** EGB-111/047
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 01:06:38. **Bukatu:** 01:07:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Eibarko Estaziño kalean dagoen dultzaineroaren irudia. Alfa Artekoak ez ziren gustura geratu hasieran egin zuten modeloarekin eta orduko zuzendaria zen Patxi Mutiloak modelo lanak egitera joateko eskatu zion. Hiru egunez egon zen bertan, eredia har zezaten.

29. Tarsizioak, luistarrak eta "Adoración nocturna"

- **Erref:** EGB-111/050
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 01:08:43. **Bukatu:** 01:11:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:

7-8 urterekin egiten zen lehen jaunartzea eta 10 urterekin askoz ere garrantzi handiagoa zuen "comuni3n solemne". Jaunartzea egin ostean, tarsizioetan sartzen ziren eta betebeharrak izaten zituzten. 15 urte ingururekin luistarren kongregaziora pasatzen ziren eta handik "Adoraci3n nocturna"ra. Azken horretakoek gaua elizan pasa behar izaten zuten. Bera tarsizioa bakarrik izan omen zen. Nesen kongregazioa: "Hijas de Mar3a".

30. Estitxu abeslaria Trinitateetan Elgoibarren

- **Erref:** EGB-111/052
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 01:11:32. **Bukatu:** 01:14:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:

San Bartolome bezperan Klub Deportiboan "orkestinak" egoten ziren. Trinitateetan Elgoibarko Izarrak antolatuta musika egoten zen. Ohol batzuk jarri eta taberna ere muntatzen zuten, edariak zerbitzatzeko. Gogoan du behin Estitxu abeslaria egon zela azoka zaharrean. Garai batean Gobernadore zibilaren baimena behar zen halako ekitaldiak antolatzeko eta abestien letrak bidali behar izaten ziren aurrez.

31. Bertsolari batek "Euskadi" esan zueneko

- **Erref:** EGB-111/053
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 01:14:23. **Bukatu:** 01:16:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

Elgoibarko azoketan bertsolariak egoten ziren normalean. Gurasoak bertso-saioetara joaten ziren. Donostian, Astoriara, esaterako. Ondarroako Euskal Jai batzuetan Ireneo Ajuria ikusi izana oroitzen du. Saio hartan bertsolarietako batek "Euskadi" hitza esan eta segituan eskuak ahora eramane omen zituen. Denek uste zuten Guardia Zibilak etorri eta kartzelara eramango zutela, baina, zorionez, ez omen zen ezer gertatu.

32. Guardia zibilen kontrolean txistua jotzen

- **Erref:** EGB-111/054
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 01:16:27. **Bukatu:** 01:18:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Lanbideak » Polizia
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Behin Bitor Zubiaurre eta biak Zumaian txistua jotzetik zetoze, Guardia zibilek kontrolean geratu zituzten. Lehenengo instrumentuak erakutsarazi eta gero jotzeko eskatu zieten. Zenbaitetan debekuak jarri arren, ez dute aparteko arazorik izan.

33. Mauxitxa txarangaren sorrera eta lehen emanaldia

- **Erref:** EGB-111/055
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 01:18:24. **Bukatu:** 01:21:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak

Laburpena:

Mauxitxa txarangaren sorrera 1970ean. Kuadrillako batzuk txarangarako partitura eske joan zitzaizkion. Ordurako bonbardinoa jotzen zuen eta berak ere parte hartu nahi zuela esan zien. Mauxitxa zuzendari zela, zazpi lagunek osatu zuten lehenengo taldea. Egunero entseatzen zuten. Sorraluzen egin zuten debuta Santa Ana egunean. Instrumentuak kotxean bidali eta beraiek Maltzagaraino lehenbizi eta handik La Vergaresa autobusean. Arrakasta izan zuten eta, afaria eta etxera itzultzeko taxia ordaintzeaz gain, hurrengo jaietarako kontratua lortu zuten.

34. Mauxitxa sortu zenean, txaranga gutxi zegoen

- **Erref:** EGB-111/056
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 01:21:40. **Bukatu:** 01:24:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Tolosako Alcoyano txaranga etortzen zen Elgoibarrera eta hark sortzen zuen giroa ikusita piztu zitzaien txaranga bat sortzeko ideia kuadrillakoei. Donostian fanfarreak zeuden: "Polito y sus Anastasios", "Los Pomposos"... Baina ez zegoen txaranga asko eta leku askotatik deitzen zieten. Bilbon ere jo zuten jaietan. Franco hil arte ez zen egon festa herrikoirik, zezenketak eta kontzertuak bakarrik. Mauxitxa txaranga hazten eta dotoretzen joan zen. Bergarako Ariznoa dantzalekuan ere jo izan zuten.

35. Alkorta tabernako musika jogailuan entzunda ateratzen zituzten kanta berriak

- **Erref:** EGB-111/058
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 01:25:24. **Bukatu:** 01:28:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Kultura » Musika
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:

Mauxitxa txarangak erreperitorio handia zuen. Alkorta tabernan musika jogailua zegoen eta bi pezetaren truke aukeratutako kanta entzun zitekeen. Kanta berriak ikasi nahi zituztenean, 10 pezetarekin joan eta bost aldiz entzuten zuten ikasi nahi zuten kanta. Handik ateratzen zuten partitura. Gaur egun Pitxintxu denda dagoen lekuan "Futbolines de Manuel", futbolinak eta billarrerako mahaia zeuden. Han ere musika jartzen zuten jogailuan. Modako musika.

36. Euskara beharrezkoa izan dituen hiru lantokietan

- **Erref:** EGB-111/061
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 01:28:44. **Bukatu:** 01:30:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Banketxeak
- Aisia » Kultura » Musika
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

"Banco de Vizcaya"n lan egin zuen hiru urtez, gero Kutxan urte askoan eta azkenengo hamar urteetan Bilbao Musikan. Hiru lantokietan euskara beharrezkoa izan da, nahiz eta batzuek euskarak ez duela ezertarako balio esan izan duten. Kutxan Javier Mujika zen euskara arduraduna; Txominek ez zuenez euskara titulurik, elkarrizketa bat egin zion. Bankuek badakite bezeroei arretea euren hizkuntzan ematea garrantzitsua dela.

37. Euskararen presentzia Bilbao Musikan

- **Erref:** EGB-111/063
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 01:30:54. **Bukatu:** 01:32:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Bilbao Musika Bilboko Udalaren barruko entitate bat da; Udal txistulari banda, Udal Musika Banda eta Udal Musika Eskola batzen ditu. Txomin han egon

zenean 53 irakasle zeuden Musika Eskolan. Harreman gehienak euskaraz izaten ziren. Txistulari Bandako kideekin dena euskaraz egiten zuen. Bandan gaztelania gehiago zegoen, kanpoko musikariak ere bazeudelako.

38. `Gelatxo´aita-semeak

- **Erref:** EGB-111/065
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 01:33:01. **Bukatu:** 01:36:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Elgoibarko trikitilari ezagunena `Gelatxo´ izan zen. Berak ziurrenik ez zuen solfeorik jakingo, baina semea, Pedro, Bereziartuarengana bidali zuen solfeoa ikastera, horren garrantziaz jabetuta. Jende asko joaten zen `Gelatxo´rengana ikastera. Azkoitia aldean trikitilari asko zegoen, baina Elgoibar inguruan ez hainbeste. Juliana pandero-jotzailea. Berak ez zituen ezagutu trikitilari horiek zuzenean jotzen. Pedro `Gelatxo´ bai; musikari ona zen. Egurenekin batera ibiltzen zen. "Jazbana".

39. Euskararen egoera asko hobetu da, baina...

- **Erref:** EGB-111/067
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 01:36:09. **Bukatu:** 01:38:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Euskararen egoera asko hobetu da garai batetik. Hala ere, oraindik beste herri batzuetako egoeratik urruti dagoela Elgoibar uste du. Amorrua ematen dio ikastolan dabilzan umeek gero gaztelaniaz egitea. Guraso askori beharbada ez zaie inportako umeek zer hizkuntza darabilten. Berarentzat euskara altxorra da. Katalanei gehiena ulertzen zaiela baina haiek euskara ezin dutela ulertu ohartzen zen aita.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-11-14

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com